

Croeso i Ynys Cybi

– rhan o Ynys Môn sydd yn llawn canrifoedd o hanes dynol ac yn gyfoethog mewn bywyd gwylt a phrydferthwch naturiol. Lle gyda chopau y brynau yn wyllt gyda grug, clogwyni anferth ger y môr, nythfeydd o adar prin y môr, cefn gwlad iraidd heb ei ddifetha ac adeiladau a chofadeiliau hynafol.

Arhoswch am ychydig ac archwiliwch....

Welcome to Holy Island

– a part of Anglesey steeped in centuries of human history and rich in wildlife and natural beauty. A place of wild heather-clad hill tops, towering sea cliffs, rare sea bird colonies, unspoilt green countryside and ancient buildings and monuments.

Stay a while and explore...

Byddwch yn deithiwr mewn amser...

Cymerwch lwybr treftadaeth y dref. Cymerwch amser i archwilio treftadaeth Caergybi ac fe ddarganfyddwch hanes hir a chyfareddol yn llawn straeon o gyfoeth a thrychineb; o seintiau, milwyr a smyglwyr; o achub dewr ar y môr ac o chwedlau llenyddol a pheirianwyr dyfeisgar.

Felly pam na wnewch chi ymarfer eich coesau a'ch dychymyg fel rydych yn archwilio'r porthladd prysur hwn?

Be a time traveller...

Take the town heritage trail. Take time to explore Holyhead's heritage and you will discover a long and fascinating history filled with stories of fortune and tragedy; of saints, soldiers and smugglers; of courageous sea rescues and of literary legends and ingenious engineers.

So why not exercise your legs and your imagination as you explore this bustling port town?

©RSPB

Am fwy o wybodaeth ar y llywyr arfordirol – 01248 752495. www.angleseycoastalpath.com
For more information on the coastal path – 01248 752495. www.angleseycoastalpath.com

1 Mynydd Caergybi

Er iddo fod ond yn 220 metr (720 troedfedd) o uchder, Mynydd Caergybi yw pwynt uchaf Ynys Môn. O'i gopa sy'n drwch o rug mae yna olygfeydd ysblynnedd o Gaergybi a thuaag at Eryri, Pen Llyn a Phen y Gogarth. Ar ddiwrnod clir gallwch weld Ynys Manaw ac Iwerddon.

2 Parc Gwledig y Morglawdd

Mae cyn-chwarel yma (a grewyd yn ystod adeiladu morglawdd Caergybi) yn awr yn hafan i fywyd gwylt ac yn le da i gychwyn archwilio Mynydd Caergybi a'r Arfordir Cregiog. Mae yna ganolfan groeso fechan a siop hefyd. Ffôn: 01407 760530.

3 Siambr Gladdu Trefignath

Cyfes o dair siambr a ddefnyddiwyd dros gyfnod o 1500 o flynyddoedd. Efallai i'r cynharaf gael ei godi tua 3750 C.C. ar safle anheddiad Neolithig (Oes Newydd y Cerrig).

© Mick Sharp Photography

Cerddwch ar yr ochr wyllt

Ffordd ardderchog o archwilio Ynys Cybi yw ar droed a defnyddio trafndiaeth gyhoeddus. O fewn ychydig funudau gallwch fod yn cerdded llwybr arfordirol Ynys Môn, gan fwynhau golygfeydd panoramig syfrdanol, ymweld â chofadeiliau hynafol a bod yn dyst i ddrama liwgar a swnllyd cytreffo o adar y môr.

Holyhead Mountain

Although it only stands at 220 metres (720 ft), Holyhead Mountain is Anglesey's highest point. From its heather-clad summit there are spectacular views of Holyhead and towards Snowdonia, the Llyn Peninsula and the Great Orme. On a clear day you can also see the Isle of Man and Ireland.

Take a walk on the wild side

A great way to explore Holy Island is on foot and using public transport. Within a few minutes you could be walking the Isle of Anglesey Coastal Path, enjoying stunning panoramic views, visiting ancient monuments and witnessing the colourful and noisy drama of sea bird colonies.

4 Caer y Twr

Mae Caer fawr o Oes yr Haearn ar gopa Mynydd Caergybi lle mae olion gwylfan Rufeinig o'r 4ed ganrif.

Hill Fort

On the summit of Holyhead Mountain is a huge Iron Age hill fort, within which stands the ruin of a 4th Century Roman watchtower.

5 Cytiau'r Gwyddelod

Yn gorwedd ymysg rhedyn a grug mae olion anheddiad yn dyddio'n ôl i'r Oes Neolithig (yn hwyr yn Oes y Cerrig). Canfuwyd nifer o ddarganfyddiadau archeolegol diddorol yma, yn cynnwys morthwyl cerrig hogi, darnau arian a chrochenwaith. Roedd bobl yn byw yma mwy neu lai yn barhaol rhwng 200 O.C. a 500 O.C.

Ty Mawr Hut Circles

Lying amongst bracken and heather are the remains of a settlement dating back to the Neolithic (late Stone Age). Several interesting archaeological finds have been unearthed here, including hammers, whetstones, coins and pottery. People lived here more or less continuously between 200 BC and 500 AD.

6 Ynys Lawd

Prun ai cefndir dramatig y goleudy o'r 19eg ganrif a phont grog wrth droed 60 metr o glogwyni neu arogl a liw y grug arfordirol a golygfa miloedd o adar nythu wedi clwydo'n beryglus ar ochrau clogwyni – byddwch yn siwr o ddarganfod rhywbeth i'ch llonni pan fyddwch yn ymweld.

Mae teithiau cerdded wedi'u harwain gan Gymdeithas Frenhinol Gwarchod Adar (yr RSPB) yn cychwyn o ganolfan ymwelwyr y warchodfa natur wrth ymyl Twr Ellin drwy'r haf. Am fanylion cysylltwch â: 01407 764973.

South Stack

Whether it's the dramatic setting of the 19th century lighthouse and suspension bridge at the foot of 60 metre (200 ft) cliffs or the fragrance and colour of the coastal heath and spectacle of thousands of nesting sea birds perched perilously on cliff ledges – you are bound to find something to delight when you visit.

Guided walks organised by the Royal Society for the Protection of Birds (RSPB) set off from the nature reserve visitor centre at Ellin's Tower throughout the summer. For details contact: 01407 764973.

© North Wales Wildlife Trust

© North Wales Wildlife Trust

8 Penrhosfeilw

Yn ôl traddodiad lleol roedd y meini hirion nodedig hyn o'r Oes Efydd, sy'n 3 metr (10 troedfedd) o uchder, unwaith yng nghanol cylch cerrig.

Penrhosfeilw

According to local tradition these impressive 3m (10ft) tall Bronze Age standing stones were once at the centre of a stone circle.

Heritage Trail

Llywyr Treftadaeth

Caergybi Holyhead Llywyr Treftadaeth Heritage Trail

Mae llywyr Treftadaeth Tref Caergybi yn cynnwys map o Gaergybi a'r ardal o gwmpas wedi'i ddarlunio'n hardd. Mae'n ragarweiniad angenrheidiol i olygfeydd y dref hanesyddol a'r ardal changach.

Holyhead Heritage Town Trail contains a beautifully illustrated map of Holyhead and the surrounding area and is an essential introduction to the sights of this historic town and the wider area.

Am fwy o wybodaeth am brif atyniadau treftadaeth Caergybi ac Ynys Môn...

Neuadd y Dref Ffôn: 01407 764608, ar agor 10:00 y bore – 3:00 y prynhawn Llun i Gwener. Canolfan Groeso i Ymwelwyr Ffôn: 01407 762622 Llyfrgell Ffôn: 01407 762917

For more information about Holyhead's and Holy Island's heritage highlights...

The Town Hall Tel: 01407 764608, open 10.00am – 3.00pm Mon to Fri. Tourist Information Centre Tel: 01407 762622 Library Tel: 01407 762917

Am ganllaw manwl i gofodelladau hynafol Ynys Cybi a gweddill Ynys Môn mae CADW yn cyhoeddi 'Canllaw i Gofodelladau Hynafol Ynys Môn'. For a detailed guide to the ancient monuments of Holy Island and the rest of Anglesey CADW (Welsh Historic Monuments) publishes 'A Guide to Ancient Monuments on the Isle of Anglesey'.

Acknowledgements: Leaflet designed, edited and produced by Imaginakers. The Old School, Sticklepath, Devon. EX20 2NJ. 01537 840171. www.imaginakers.co.uk. Text drawn on the content of the book Mon Môn Cymru: the Anglesey Guide published by MAGMA, 01248 810533. magma.wales@hotmail.com (© Robert Williams 2009) Unless specified otherwise all photographs © MAGMA 01248 810533

